

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
Жоғары білімді дамыту ұлттық орталығы

Үштілді білім беруді іске асыру мониторингі
(1 блок. 2 тармақ)

Аналитикалық анықтама

Астана қ., 2023

Мазмұны

Үштілділік бағдарламаларын іске асыратын және тек ағылшын тілінде (деңгейлер бойынша) жоғары оқу орындарының саны	3
Үштілді білім беру шеңберінде білім алушылардың саны	3
Тек ағылшын тіліндегі ББ бойынша білім алушылардың саны.....	5
Ағылшын тілінде сабақ жүргізетін ПОҚ саны.....	7
Ағылшын тіліндегі білім беру бағдарламаларының саны	8
Үштілді білім беруді іске асыру мониторингінің қорытындылары.....	10

Үштілді білім беруді іске асыру мониторингінің қорытындысы бойынша аналитикалық анықтама

Үштілді білім беруді іске асыру мониторингінің қорытындылары бойынша жиынтық ақпараттық карта

2023 жылғы жағдай бойынша:

Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларының жалпы саны **8133 бірлікті** құрайды, оның ішінде қолданыстағы **ББ – 5386бірл.**, жаңа **ББ – 2405бірл.**, инновациялық **ББ – 342 бірлікті** құрайды.

2023 жылғы мониторинг қорытындысы бойынша үш тілде (50:20:30 және ББО бойынша) оқытуды ҚР **103** азаматтық ЖОО – дан **53** ЖОО жүзеге асырды (2022 жылы-62). 2022 жылдың көрсеткіштерімен салыстырғанда жоғары оқу орындарында оқу процесінің аяқталуына байланысты үш тілде білім беруді іске асырудың **15,6% - ға төмендегені** байқалады.

Жалпы **53** ЖОО-дан:

9 ұлттық ЖОО (2022– 11 ЖОО);

26-Мемлекеттік (2022 - 26 ЖОО);

0-Халықаралық (2022 - 1 ЖОО);

6– ЖОО АҚ (2022-9 ЖОО);

12-жекеменшік ЖОО (2022– 15 ЖОО);

2022 жылғы индикаторлармен салыстырғанда 2023 жылғы көрсеткіштер мемлекеттік жоғары оқу орындарынан басқа барлық жоғары оқу орындарында үш тілде білім беруді енгізудің *төмендегенін* куәландырады **-26** (2022 ж. – 26 жоғары оқу орны) (1-қосымша).

36 ЖОО (оның ішінде: **6** ұлттық ЖОО; **18** Мемлекеттік; **4**– АҚ ЖОО; **8** – жекеменшік ЖОО) жаратылыстану-ғылыми циклдің **4 мамандығы бойынша** ағылшын тілінде білім беру бағдарламаларының педагогикалық топтары бойынша жоғары білімі бар кадрларды даярлау шеңберінде оқытуды жүзеге асырды: *5B011000 "Физика", 5B011100 "Информатика", 5B011200 "Химия", 5B011300"Биология"*.(2022 жылы - 28 ЖОО, (оның ішінде 5 ұлттық, 15 - мемлекеттік, АҚ – 2, 6 – жеке)). Өткен жылмен салыстырғанда аталған мамандықтар бойынша ағылшын тілінде білім беру бағдарламаларын ұсынатын ЖОО-лар санының айтарлықтай өсуі байқалады.

48 ЖОО (2022 ж. – 60 ЖОО) (оның ішінде: **6** ұлттық ЖОО(2022 ж. -10 ЖОО); **24** Мемлекеттік(2022 ж. – 25 жоо); **7** – АҚ ЖОО (2022 ж. – 9 ЖОО); **11**-жекеменшік ЖОО (2022 ж. - 15 ЖОО) бойынша оқытуды жүзеге асырды 50:20:30 шеңберіндегі білім беру бағдарламаларына (әрбір ЖОО өзі оқу пайызын бекітеді) (2022ж. – 44 ЖОО). Айта кету керек, 2023 жылы 2022 жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда **20% - ға күрт төмендеу** байқалады.

50 ЖОО – да (2022 ж. - 44 ЖОО) барлық білім беру процесі тек ағылшын тілінде жүзеге асырылған топтар құрылды. Оның ішінде **7** ұлттық (2022ж. - 4), **23** мемлекеттік (2022ж. - 17), **9** АҚ (2022ж. - 10), **11** жекеменшік ЖОО (2022ж. - 11). Ақпарат 2022 жылмен салыстырғанда ағылшын тіліндегі білімге деген қызығушылықтың артуын және университеттерде ағылшын тіліндегі ұсыныстардың кеңеюін көрсетеді.

45 ЖОО (2022 ж. – 35 ЖОО) үштілділік бағдарламаларын қандай да бір нысанда іске асырмайды, бұл қызығушылықтың **13% - ға төмендегенін** немесе үштілділік бағдарламаларына қажеттілікті көрсетеді.

Үш тілде білім беру шеңберінде (ББО және 50:20:30 бағдарламасы) **49 316** адам (2022 жылы – 57 830 адам немесе жалпы контингенттен 10,4%) немесе ағымдағы оқу жылында білім алушылардың жалпы контингентінен шамамен **5%** білім алуда, бұл үш тілде білім беру шеңберінде оқитын студенттер санының **14,7% - ға** төмендегенін көрсетеді.

Өткен оқу жылымен салыстырғанда, ағымдағы оқу жылында бакалавриат бағдарламасында студенттер санының күрт төмендеуі байқалады, ал магистранттар мен докторанттар саны айтарлықтай өсті және оң динамика байқалады.

БББ бойынша тек ағылшын тілінде білім алушылар саны 2023 жылы **52 814** адамды құрады (2022 ж. - 39 092 адам). Өткен жылмен салыстырғанда *25,9% - ға серпінді өсім* байқалады. Оның ішінде бакалавриатта білім алушылар саны **47 344** адамды құрайды (2022 ж. – 35 552 адам), магистратурада – **3045** адам (2022 ж. – 3508 адам), докторантурада – **627** адам (2022 ж. – 875 адам), (сурет.3, қойынды. 2). Деректер ағылшын тіліндегі білім беру бағдарламаларына қызығушылықтың артуын және бакалавриат бағдарламасы бойынша студенттер санының *24,9% - ға артуын* көрсетеді, алайда магистратура мен докторантура деңгейінде білім алушылар санының біршама төмендеуі байқалады.

Үштілді білім беруді іске асыру мониторингінің қорытындылары мыналарды көрсетті: Қазақстанның жоғары оқу орындары үштілді білім беруді енгізуде кейбір мәселелер бар. Білім алушылар мен ПОҚ ағылшын тілінің деңгейі жоғарыламағандығын айта кеткен жөн.

2023 жылғы мониторинг қорытындысы бойынша үштілділік шеңберінде **1950** оқытушы жұмылдырылды (2022ж. – 3544) және мұнда өткен жылмен салыстырғанда күрт құлдырау байқалады.

Тек ағылшын тілінде оқытатын ПОҚ саны - **5636** адам. (2022 – 4217 адам). Деректер ағылшын тіліндегі білім беру процесіне қатысатын оқытушылар санының өсуінің оң динамикасын көрсетеді.

Үштілділікті іске асыратын жоғары оқу орындарында ағылшын тіліндегі білім беру бағдарламаларының жалпы саны **1693** БББ құрайды (2022 ж. – 1956 бірлік). 2022 жылмен салыстырғанда **1956** бағдарлама болған кезде бұл көрсеткіштің *төмендеуі* байқалады.

Шетелдік агенттіктердегі аккредиттелген білім беру бағдарламаларының жалпы саны 2022 жылғы **378** бағдарламадан 2023 жылы **292** бағдарламаға дейін қысқарды.

Ағылшын тілінде білім беретін ЖОО – да ағылшын тілінде білім беретін бағдарламалардың жалпы саны **1214** бірлікті құрайды (2022 ж. **1210** БББ): бакалавриатта–**487**(2022 ж. – **480** бірлік), магистратурада– 458 (2022 ж. – 456 бірлік), докторантурада –**271** (2022 ж. - **274** бірлік). 2023 жылдың қорытындысы бойынша өткен жылмен салыстырғанда докторантурадан басқа барлық деңгейлерде *шамалы өсім* байқалады.

1214 БББ-дан (2022ж. - **1101** бірлік). шетелдік аккредиттеу агенттіктерінде аккредиттелген білім беру бағдарламалары, - **402** бірлік (2022 ж. - **378** бірлік) (кесте.7, сурет.5). Деректер шетелдік аккредиттеу агенттіктерінде аккредиттелген білім беру бағдарламалары санының оң динамикасын көрсетеді, бұл бағдарламалардың сапасының жоғарылауын және олардың халықаралық стандарттарға сәйкестігін көрсетеді.

Сонымен, білім алушылардың жалпы санынан және IELTS, TOEFL сертификаттары бар адамдар санының үлесі: жалпы – **1837** адам, оның ішінде бакалавриат бағдарламасы бойынша – 762 адам, магистратура–**595** адам, докторантура – **480** адам.

2023 жылдың қорытындысы бойынша IELTS, TOEFL сертификаттары бар ПОҚ саны: жалпы саны **4740**, оның ішінде үштілділік – **815** адам, АОО - **293** адам, 50:20:30 – 1059 адам. ПОҚ саны тек ағылшын тілінде оқытатындар – **2573** адам.

Ақпарат көрсеткендей, шетелдік студенттердің негізгі бөлігі Қазақстанға ТМД елдерінен және жақын шетелдерден келіп, қазақ немесе орыс тілдерінде оқытылады. Ағылшын тілінде білім алатын шетелдік студенттер негізінен "10 денсаулық сақтау және әлеуметтік қамсыздандыру" – (Үндістан - 45,3%) бағыты бойынша білім алуда, ал Батыс Еуропа, АҚШ және алыс шет елдердің студенттері пәндер бойынша ҚР жоғары оқу орындарының ПОҚ ағылшын тілін меңгеру деңгейінің жеткіліксіздігі салдарынан кіріс ұтқырлық бағдарламасы бойынша оқу мүмкіндіктері шектеулі. біздің жоо-лар.

Осылайша, ҚР ЖОО-лары үш тілде оқытуды жүзеге асыру кезінде кездесетін негізгі проблема:

- ағылшын тілінде сабақ жүргізетін педагог кадрлардың жеткіліксіздігі;

Үш тілде немесе ағылшын тілінде оқыту жобасының соңғы кезеңі кәсіби қарым-қатынас пен Мәдениетаралық коммуникацияның жаңа сапасын қалыптастыру, сондай-ақ университеттің білім беру және ғылыми қызметін әлемдік академиялық кеңістікке интеграциялау болып табылады. Мақсатқа жету үшін қазақстандық жоғары оқу орындарына:

- білім алушылар мен ПОҚ-ның тілдік дайындығын күшейту шеңберінде ағылшын тілі курстарын дамыту немесе материалдық қолдау ретінде ваучерлер ұсыну;

- білім алушылар мен ПОҚ тілдік практикасы үшін ҚР ЖОО-ларын ұзақ мерзімді негізде ағылшын тілді мамандарды тарту.

Үш тілдік білім беруді жүзеге асыратын жоғары оқу орындарының саны

Ақпарат ҚР 119 жоғары оқу орнынан (Назарбаев Университетінен, ҚР Әскери және Мамандандырылған жоғары оқу орындарынан басқа) **103** азаматтық **ЖОО** бойынша ұсынылған.

2023 жылғы жағдай бойынша жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларының жалпы саны **8133 бірлікті** құрайды, оның ішінде қолданыстағы ББ – **5386бірл.**, жаңа ББ – **2405бірл.**, инновациялық ББ – **342 бірлік**.

2023 жылғы мониторинг қорытындысы бойынша үш тілде оқытуды жүзеге асыруды (50:20:30 және ББО бойынша) ҚР **103** азаматтық жоғары оқу орнынан **53** жоғары оқу орны (2022 жылы – **62**), оның ішінде: **9** ұлттық жоғары оқу орны (2022 жылы – **11** жоғары оқу орны)жүзеге асырды;

26-Мемлекеттік (2022. - **26** ЖОО);

0-Халықаралық (2022. - **1** ЖОО);

6– ЖОО АҚ (2022-**9** ЖОО);

12-жекеменшік ЖОО (2022– **15** ЖОО); (1-қосымша).

36 ЖОО (оның ішінде: **6** ұлттық ЖОО; **18** Мемлекеттік; **4**– АҚ ЖОО; **8** – жекеменшік ЖОО) жаратылыстану-ғылыми циклдің **4** мамандығы бойынша ағылшын тілінде білім беру бағдарламаларының педагогикалық топтары бойынша жоғары білімі бар кадрларды даярлау шеңберінде оқытуды жүзеге асырды: *5B011000 "Физика", 5B011100 "Информатика", 5B011200 "Химия", 5B011300"Биология"* (2022 жылы - **28** ЖОО, (оның ішінде **5** ұлттық, **15** - мемлекеттік, АҚ – **2**, **6** – жекеменшік).

48 ЖОО (оның ішінде: **6** ұлттық ЖОО; **24** Мемлекеттік; **7** – АҚ ЖОО; **11** – жекеменшік ЖОО) 50:20:30 шеңберінде білім беру бағдарламалары бойынша оқытуды жүзеге асырды (әрбір ЖОО өзі оқуды өткізу пайызын бекітеді) (2022ж. – **44** ЖОО).

Қазақстанның жоғары оқу орындары үш тілде оқытудан басқа, тек ағылшын тілінде жүргізілетін білім беру бағдарламалары бойынша оқытуды жүзеге асырады. Жоғары оқу орындарында осы оқытудың мақсаты: ағылшын тілін меңгеру негізінде тілдік құзыреттілікке ие, халықаралық білім беру кеңістігінде және еңбек нарығында мобильді түрлі мамандықтардың жоғары білікті, бәсекеге қабілетті мамандарын даярлау болып табылады.

50 ЖОО-да барлық білім беру процесі тек ағылшын тілінде жүзеге асырылған топтар құрылды. Оның ішінде **7** ұлттық, **23** Мемлекеттік, **9** АҚ, **11** жекеменшік ЖОО.

45 ЖОО (2022 ж. - **40**) үштілділік бағдарламаларын қандай да бір нысанда іске асырмайды. Әрбір ЖОО қолда бар ресурстар мен кадрларды негізге ала отырып, үш тілде оқытуды жүзеге асырады.

КИМЭП, ҚБТУ және Astana IT университеті тек ағылшын тілінде оқытуды жүзеге асырады.

Үштілділік бағдарламалары бойынша білім алушылар саны

Үш тілді білім беру шеңберінде (ББО және 50:20:30 бағдарламасы) **49 316** адам немесе ағымдағы оқу жылында білім алушылардың жалпы контингентінің шамамен **5%** - ы оқиды.

Оның ішінде бакалавриатта білім алушылар саны **37 725** адамды, магистратурада – **10 022** адамды, докторантурада – **1569** адамды құрайды (сурет.1 және сурет.2).

1 сурет. Үштілді білім беру шеңберінде білім алушылардың саны (деңгейі бойынша), адам.

2 сурет. Үштілді білім беру шеңберінде білім алушылардың саны (деңгейі бойынша), адам.

Бакалавриат

Бакалавриатта үш тілде білім беру шеңберінде **24 142** адам немесе ағымдағы оқу жылында білім алушылардың жалпы контингентінің шамамен **4,2%** - ы оқиды. Оның ішінде **315** студент халықаралық сертификаттарға ие, оның ішінде Upper Intermediate (B2) – **153**, Advanced (C1) - **63** адам деңгейінде ағылшын тілін меңгерген. Қалғандары тілді меңгеру деңгейін көрсетпеді (2-қосымша).

ЖҒЦ бағдарламасы бойынша:

– **6509** студент ЭНЦ шеңберінде оқиды, оның ішінде B2 (**148** адам) және C1 - (**33** адам) деңгейімен. ЖОО арасындағы ең көп Сан – Астана медицина университеті-**964** студент, Абай атындағы ҚазҰПУ. - **489** студент, Бөкетов атындағы ҚУ - **425** адам. Уәлиханов атындағы КУ- **321** адам, Өтемісов атындағы БҚУ-219 адам

Бағдарлама бойынша 50:20: 30:

Бакалавриатта 50:20:30 шеңберінде **7074** адам оқиды, оның ішінде **699** студенттің халықаралық сертификаттары бар, оның ішінде Upper Intermediate (B2) – **482**, Advanced (C1) - **112** адам деңгейінде ағылшын тілін меңгерген (2-қосымша).

Үштілділік шеңберінде білім алушылардың ең көп саны:

- **ұлттық жоғары оқу орындарынан**- Л. Гумилева атындағы ЕҰУ -**192** студент, ҚазҰАЗУ - **929** студент, Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы-**343** студент, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті – **87** студент.
- **мемлекеттік жоғары оқу орындарынан** – Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті – **1204** адам, Семей медицина университеті-**2423** адам, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті -**870** студент, Сағынова атындағы ҚарТУ - **1920** адам
- **АҚ ЖОО:** МУА- **53** адам, азаматтық авиация академиясы-**158** студент, О.А.Байқоңыров атындағы Жезқазған университеті-**325** студент, АТУ – **7565** студент.
- **жеке жоғары оқу орындарынан** – ҮМБ - **428** студент, Каспий қоғамдық университетінен – **188** студент, Astana IT University – **420** студент, Шымкент университетінен – **168** студент, ОҚА-**233** студент.

Магистратура

Магистратурада үш тілде білім беру аясында **4251** адам оқыды, оның ішінде:

- **588** адамның IELTS TOEFL сертификаттары бар, оның ішінде Upper Intermediate (B2) деңгейінде – **321** магистрант және Advanced (C1) – **210**. Қалғандары тілді меңгеру деңгейін көрсетпеді.

ЖҒЦ бағдарламасы бойынша:

- **937** магистрант ҰБО шеңберінде оқыды, оларды **9** ЖОО (ЕҰУ) іске асырады. Гумилев, Абай атындағы ҚазҰПУ, Әуезов атындағы ОҚМУ, Жу. Жансүгірова, қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, КУ атындағы Бөкетов университеті, Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті. Жәнібекова, Уәлиханов атындағы КУ).

7 адам IELTS TOEFL, Upper Intermediate (B2) деңгейінде – **2** магистрант және Advanced (C1) – **5** сертификаттарына ие.

Бағдарлама бойынша 50:20: 30:

- **4834** магистрант 50:20:30 шеңберінде оқыды. B2 және C1 деңгейлері бар магистранттардың үлесі тиісінше тек **373** адамды құрайды және олар осындай бағдарламаларды іске асыратын **21** ЖОО-да оқиды;

Докторантура

Жалпы, үш тілде білім беру аясында **588** докторант білім алды. **416** адамда IELTS TOEFL сертификаттары және басқа да халықаралық ағылшын сертификаттары бар. Олардың ішінде Upper Intermediate (B2 – 321 адам) және Advanced (C1-210 адам) деңгейлерінде ағылшын тілін меңгерген. Докторантура деңгейі бойынша үштілділік шеңберінде білім алушылардың контингент санының жоғарылығы бойынша Сағынов атынд. ҚарТУ-**355** адам, ҚазҰАЗУ – **167** адам, Семей медицина университеті – **60** адам, Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті-**38** адам, жеке жоғары оқу орындарында үштілділік бойынша докторантура деңгейінде білім алушылар жоқ.

ЖҒЦ бағдарламасы бойынша:

117 докторант **4** ЖОО-да ҰБО шеңберінде оқиды: әл-Фараби атындағы ҚҰУ -**6** адам, Жансүгіров атындағы ЖУ-**9** адам, Абай атындағы ҚазҰПУ – **57** адам, ЕҰУ – **48** адам) **64** адамның IELTS TOEFL сертификаттары бар, Upper Intermediate (B2) – 1 докторант және Advanced (C1) - 3 деңгейінде.

Бағдарлама бойынша 50:20: 30:

- **864** докторант 50:20:30 аясында **12** ЖОО-да оқыды. Докторанттардың көпшілігінде **330** адамда B2 деңгейі бар.

Тек ағылшын тіліндегі БББ бойынша білім алушылардың саны

БББ бойынша тек ағылшын тілінде білім алушылар саны 2023 жылы **52 814** адамды құрады (2022 ж. - **39 092** адам). Оның ішінде бакалавриатта білім алушылар саны **47 344** адамды, магистратурада – **3045** адамды, докторантурада – **627** адамды құрайды (3-сурет, 2-қосымша).

Бакалавриат деңгейінде **47344** немесе студенттердің **91%** - ы арнайы топтарда тек ағылшын тілінде оқыды, бірақ олардың шамамен **4,8%** - ы ғана жоғары деңгейде тілді біледі.

- **3045** магистрант немесе **6,9%** арнайы топтарда тек ағылшын тілінде оқыды, **16** ЖОО-да іске асырылуда (2022 ж. – **3453** адам). С1 деңгейі бар магистранттардың үлесі **8,2%** құрайды.

Докторанттардың **627** немесе **1,4%** – ы оқиды (2022 ж. - 727 адам). арнайы топтарда тек ағылшын тілінде, бірақ тек **108** докторанттың (**17%**) жоғары деңгейдегі шеберлік деңгейі (2 -қосымша).

ЖОО - да барлық деңгейлер бойынша ең көп білім алушылар саны - 7742 адам, ҚБТУ – 6298 адам, ХАТУ – 5433 адам, Astana IT - 4977 адам, Асфендияров атындағы КАНМУ – 2584 адам, КИМЭП – 2545 адам, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-1768 адам, Абай атындағы ҚазҰПУ – 1650 адам, ОҚМА-1515 адам (3-қосымша).

3 сурет. Тек ағылшын тілінде БББ бойынша білім алушылардың саны білім деңгейлері бойынша, адам.

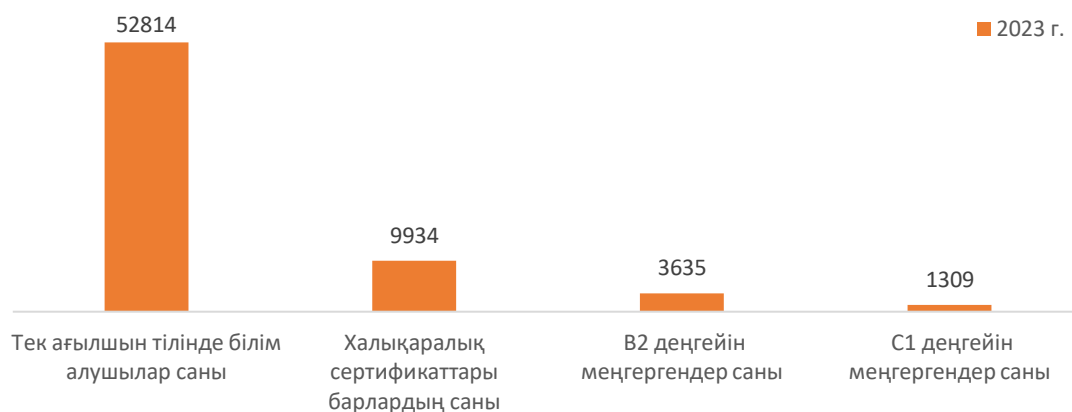
2 Кесте. Тек ағылшын тілінде БББ бойынша білім алушылардың саны білім деңгейлері бойынша, адам.

ЖОО атауы	Білім алушылар саны	Халықаралық сертификаттары IELTS TOEFL бары	В 2	С 1
БАКАЛАВРИАТ				
Ұлттық	6094	537	410	95
Мемлекеттік	4767	56	45	5
АҚ	11919	4408	2042	596
Жеке	12738	1254	860	382
Бакалавриат бойынша барлығы:	35518	6255	3357	1078
МАГИСТРАТУРА				
Ұлттық	388	126	78	24
Мемлекеттік	70	5	1	1
АҚ	1745	406	216	188
Жеке	488	26	20	10

Магистратура бойынша барлығы:	2691	563	315	223
ДОКТОРАНТУРА				
Ұлттық	206	160	105	41
Мемлекеттік	72	60	11	2
АҚ	215	148	73	53
Жеке	60	16	18	12
Докторантура бойынша барлығы:	553	384	207	108
Жалпы:	38762	7202	3879	1410

4 сурет. Тек ағылшын тілінде БББ бойынша білім алушылардың саны және ағылшын деңгейлері бойынша, адам.

Білім деңгейлері бойынша талдау тек ағылшын тілінде білім алушылардың, сондай-ақ жоғары деңгейде тілді меңгергендердің ең көп үлесін заңды түрде көрсетеді. Сонымен, егер бакалавриатта бұл сандар **89%** болса, онда магистратура деңгейінде **10%** құрайды.

Докторантураның үлесі **1%** құрайды. Сонымен қатар, докторантура деңгейі үшін 5 докторанттың тек 1-і ғана C1 деңгейінде ағылшын тілін меңгеруі докторантурада білім алушылардың даярлық сапасының төмендігінің көрсеткіші болып табылады.

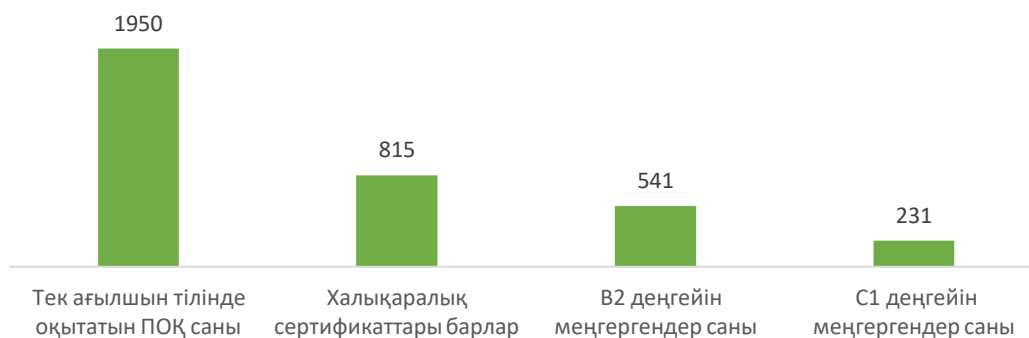
Ағылшын тілінде сабақ жүргізетін ПОҚ саны

2023 жылғы мониторинг қорытындысы бойынша үштілділік шеңберінде **1950** оқытушы жұмылдырылды (2022ж. – 3544). Оның ішінде **815** адам (2022 ж. – 1692) ағылшын тілін меңгеру деңгейін растайтын сертификаттары бар және **541** адам B2 деңгейінде ағылшын тілін және **231** адам C1 деңгейінде ағылшын тілін біледі (сурет.3).

ҰБО шеңберінде **840** оқытушы (2022 ж. – 1199 адам) жұмылдырылды, оның ішінде **293** адам (2022 ж.– 609 адам) ағылшын тілін меңгеру деңгейін растайтын сертификаттарға ие болды. **116** адам ағылшын тілін B2 деңгейінде және **20** адам C1 деңгейінде біледі. 50:20:30 аясында **2961** оқытушы жұмылдырылды. Оның ішінде **1059** оқытушыда IELTS TOEFL (B2 - 637, C1 – 260) сертификаты бар.

3 сурет. Үш тілде білім беру аясында сабақ жүргізетін ПОҚ саны және олардың ағылшын деңгейлері, адам

■ 2023 г.

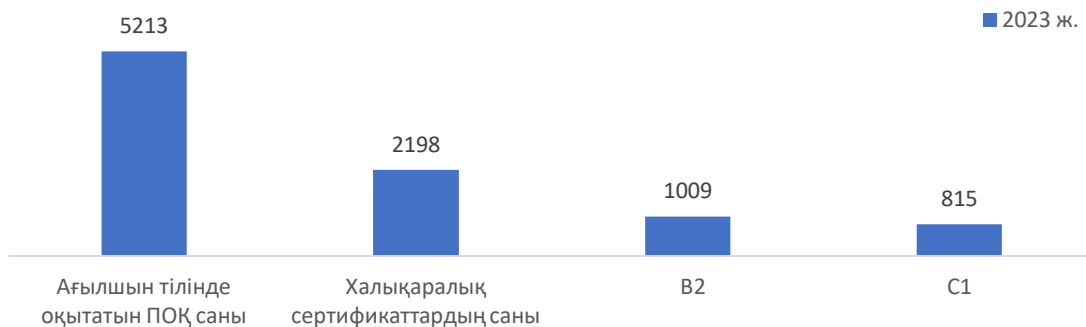

Тек ағылшын тілінде оқытатын ПОҚ саны-**5636 адам.** (2022 – 4217). Оның ішінде **2573** адам (2022 ж. – 1580) ағылшын тілін білу деңгейін растайтын сертификаттарға ие, ал **1076** адам B2 деңгейінде және **860** адам C1 деңгейінде ағылшын тілін біледі (3-қосымша, 4-сурет).

3 кесте. Тек ағылшын тілінде оқытатын ПОҚ саны (ағылшын тілін меңгеру деңгейі бойынша)

ЖОО	Ағылшын тілінде сабақ беретін ПОҚ саны	IELTS TOEFL сертификаты барлары	IELTS TOEFL сертификаты барлары, B2	IELTS TOEFL сертификаты барлары, C1
Бакалавриат				
Ұлттық	826	465	317	138
Мемлекеттік	684	261	122	19
АҚ	639	416	148	87
Жеке	2235	734	237	466
Барлығы	4384	1876	824	710
Магистратура				
Ұлттық	225	122	79	41
Мемлекеттік	109	40	23	6
АҚ	137	51	26	23
Жеке	139	24	10	8
Барлығы	610	237	138	78
Докторантура				
Ұлттық	83	51	38	15
Мемлекеттік	44	19	7	3
АҚ	54	11	1	5
Жеке	38	4	1	4
Барлығы	219	85	47	27
Жалпы	5636	2198	1009	815

4 сурет. Тек ағылшын тілінде ББ оқытатын ПОҚ саны (ағылшын тілін меңгеру деңгейі бойынша)

Ағылшын тілінде пәндерді оқыту барысында арнайы топтарға **4415** оқытушы тартылды (2022 ж. - 4297 оқытушы). Оның ішінде **1679** оқытушы (2022 ж. - 1580 адам) ағылшын тілін білу деңгейін растайтын сертификаттарға ие. **859** оқытушы (2022 – 989) B2 деңгейінде ағылшын тілін және **C1** деңгейінде **641** оқытушыны біледі (кесте.4, сурет.1,2).

Осылайша, оқытушылардың тек **38%** - ы докторанттардың осы санаты үшін жоғары деңгейде сабақ бере алады. Олардың ішінде IELTS, TOEFL сертификаттары бар, B2 және C1 деңгейлері бар ПОҚ-ның ең көп саны бағдарлама оқытушыларына тек ағылшын тілінде келеді.

5 Кесте. IELTS TOEFL сертификаттарымен жұмыс өтілі бойынша ағылшын тілінде оқытатын, оның ішінде ғылыми дәрежесі бар ПОҚ контингенті

Барлық ЖОО бойынша	Ағылшын тілі оқытатын ПОҚ саны	Оның ішінде еңбек өтілімі 5 жылға дейін	Оның ішінде еңбек өтілімі 6-10 жыл	Оның ішінде еңбек өтілімі 11-20 жыл	Оның ішінде еңбек өтілімі 21-30 жыл	Ғылым атағы (ғылым канд, ғылым докторы)	PhD докторы	магистрлер
Барлығы	5636	1490	1243	1448	965	1118	1259	1965

5636 ПОҚ ішінде оқытуға тартылғандардың жұмыс өтілі:

5 жасқа дейін-1490адам.;

6-10 жас - 1243 адам.;

11-20 жас-1448 адам;

21-30 жас-965адам

5636 оқытушының ішінде ғылыми дәрежесі бар оқытушылар саны (кандидат.ғылым докторы) – **1118** адам, PhD докторы дәрежесі бар - **1259** адам, магистр дәрежесі бар-**1965** адам (кесте.5).

Ағылшын тіліндегі білім беру бағдарламаларының саны

Үш тілді жүзеге асыратын жоғары оқу орындарында ағылшын тіліндегі білім беру бағдарламаларының жалпы саны **1693** ББ құрайды: бакалавриатта – **1018**, магистратурада – **425**, докторантурада – **250**. Шетелде аккредиттелген білім беру бағдарламаларының жалпы саны. агенттіктерде - **292** бірлік (кесте.6).

Тек ағылшын тілінде білім беретін ЖОО-да ағылшын тіліндегі білім беру бағдарламаларының жалпы саны **1214** бірлікті құрайды (2022 ж.1815 ББ): бакалавриатта – **487**, магистратурада – **458**, докторантурада – **271**. Шетелдік аккредиттеу агенттіктерінде аккредиттелген білім беру бағдарламаларының **1214** ББ - нан-**402** бірлік (2022 ж. - 378 бірлік) (кесте.7, сурет.5).

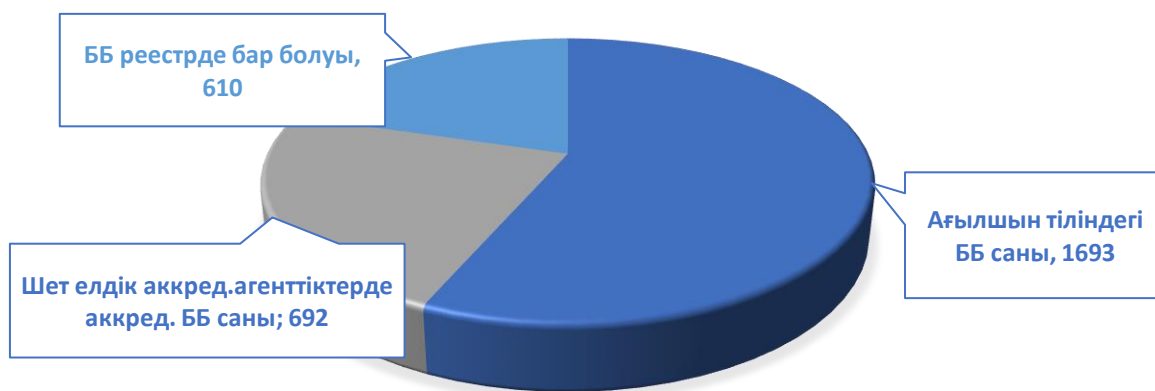
Кесте 7. Үштілділік бойынша ағылшын тіліндегі ББ саны

ЖОО түрі	ББ жалпы саны	Шет елдік аккред. агентс. аккредиттеген ББ саны	50-20-30 бойынша ББ саны		ЖҒЦ бойынша ББ саны	
			ББ саны	Оның ішінде шет елдік аккред. агентс. аккредиттеген ББ саны	ББ саны	Оның ішінде шет елдік аккред. агентс. аккредиттеген ББ саны
Бакалавриат						
Ұлттық	144	36	121	16	23	20
Мемлекеттік	488	109	410	42	78	67
АҚ	193	24	197	24	0	0
Жеке меншік	193	22	192	22	1	0
Барлығы:	1018	191	920	104	102	87
Магистратура						
Ұлттық	293	19	285	14	8	5
Мемлекеттік	109	27	104	22	5	5
АҚ	17	8	8	2	9	6
Жеке меншік	6	1	6	1	0	0
Барлығы:	425	55	403	39	22	16
Докторантура						
Ұлттық	161	34	162	28	9	6
Мемлекеттік	48	12	48	12	0	0
АҚ	41	0	33	0	8	0
Жеке меншік	250	46	243	40	17	6
Барлығы:	1693	292	1566	183	141	109

Кесте 7. Ағылшын тіліндегі ББ Саны (білім деңгейлері бойынша тек ағылшын тілінде оқытылатын пәндер үшін)

ЖОО түрі	Тек ағылшын тіліндегі ББ саны	
	ББ саны	ББ саны
Бакалавриат		
Ұлттық	159	78
Мемлекеттік	53	15
АҚ	242	144
Жеке меншік	33	11
Барлығы:	487	248
Магистратура		
Ұлттық	349	29
Мемлекеттік	12	8
АҚ	59	42
Жеке меншік	38	17
Барлығы:	458	96
Докторантура		
Ұлттық	180	28
Мемлекеттік	29	8
АҚ	56	22
Жеке меншік	6	0
Барлығы:	271	58
Жалпы	1216	402

5 сурет. Үш тілде білім беру бойынша ағылшын тіліндегі ББ саны және шетелдік аккредиттеу агенттіктерінде аккредиттелген ББ саны

ҚР жоғары оқу орындарында үш тілде оқыту шеңберінде даярлаудың басым бағыттары: 10-денсаулық сақтау және әлеуметтік қамсыздандыру (медицина), 01 - Педагогикалық Ғылымдар, 04-Бизнес, басқару және құқық, 06-ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (сурет.6).

6 сурет. Үш тілде және тек ағылшын тілінде оқыту шеңберінде даярлау бағыттары бойынша білім алушылар контингенті бөлінісінде, адам.

Үштілді білім беруді іске асыру мониторингінің қорытындылары мыналарды көрсетті: Қазақстанның жоғары оқу орындарында үштілді білім беруді енгізуде кейбір мәселелер бар. Білім алушылар мен ПОҚ ағылшын тілінің деңгейі жоғарыламайды. Сонымен, білім алушылар мен ПОҚ жалпы санынан IELTS, TOEFL сертификаттары бар санның үлесі тиісінше 0.04% және 2% төмен.

Шетелдік студенттердің негізгі бөлігі Қазақстанға ТМД елдерінен және жақын шетелдерден келіп, қазақ немесе орыс тілдерінде оқытылады. Ағылшын тілінде білім алатын шетелдік студенттер негізінен "10 денсаулық сақтау және әлеуметтік қамсыздандыру (медицина)" – (Үндістан - **45,3%**) бағыты бойынша білім алады, ал Батыс Еуропа, АҚШ және алыс шет елдердің студенттері пәндер бойынша ҚР жоғары оқу орындарының ПОҚ ағылшын тілін меңгеру деңгейінің жеткіліксіздігі салдарынан бағдарлама бойынша оқу мүмкіндіктері шектеулі біздің жоғары оқу орындарында кіріс ұтқырлығы.

Осыған қарамастан, арнайы топтарда ағылшын тілінде пәндерді оқыту процесі бойынша ПОҚ санының өсуі байқалады, оған **4415** оқытушы тартылды. Бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда **118** оқытушыға көп (2022 ж. - 4297 оқытушы), бұл бағдарламаны іске асырудағы оң динамиканы көрсетеді.

Осылайша, ҚР жоғары оқу орындары үш тілде оқытуды жүзеге асыру кезінде кездесетін негізгі проблемалар:

- студенттердің және ПОҚ-ның ағылшын тілін білуінің төмен деңгейі;
- шет елдермен салыстырғанда ҚР-да қажетті тілдік органның болмауы;
- ағылшын тілінде сабақ жүргізетін педагог кадрлар жеткіліксіз;

Үш тілде немесе ағылшын тілінде оқыту жобасының соңғы кезеңі кәсіби қарым-қатынас пен Мәдениетаралық коммуникацияның жаңа сапасын қалыптастыру, сондай-ақ университеттің білім беру және ғылыми қызметін әлемдік академиялық кеңістікке интеграциялау болып табылады. Мақсатқа жету үшін қазақстандық жоғары оқу орындарына:

- білім алушылар мен ПОҚ-ның тілдік дайындығын күшейту шеңберінде ағылшын тілі курстарын дамыту немесе материалдық қолдау ретінде ваучерлер ұсыну;

- ҚР ЖОО-ларының ұзақ мерзімді негізде білім алушылар мен ЖОО-лардың ПОҚ-лары үшін ағылшын тілді мамандарды тартуы.